

יום חתונתו - שמחת קוב"ה וישראל באורייתא

-מהדורה שלישית בתוספת מרובה על העיקר-

"צִיְיִנָּה וְרִאִינָה בְּנוֹת צִיִּן בְּמִלְךָ שְׁלֹמֹה,
בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבָוִי"
"המלך שלמה - זו כנסת ישראל, ביום חתונתו - יום מתן תורה"
(מכילתא שח"ג י"א)

א. יום הביכורים או חג מתן תורה?

בפרוס עלינו היום הגדול - חג מתן תורתנו הקדושה, אשר נצטוונו להראות בנפשנו החפץ הגדול להגיע לזה הזמן - במשך מ"ט ימי ספירת העומר, באשר בזה היום נטע בנו הקב"ה חיי עולם ונתן לנו תורת אמת, נראה שיש להתבונן בכמה נקודות יסודיות בעיקרו של יום. שהרי בתורה מוגדר יומו של חג השבועות כ'חג ביכורי קציר חיטים', כמש"נ "וחג הקציר ביכורי מעשיך אשר תזרע בשדה". ומלבד מה דיש להבין מה מהותה של שמחת קציר זו, שנקבע לה יום מקרא קודש ויום טוב, שיש לתמוה ממה שמקובלנו מחז"ל דשמחת היום היא על נתינת התורה, כמו שקבעו אנשי כנה"ג בנוסח התפילה 'זמן מתן תורתנו', וכמו שמב' בגמ': "הכל מודים דבעצרת בעי' נמי לכם, מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא" (פסחים סח, ב), ויש להתבונן שהרי לכאול אין זכר מפורש בפסוקי התורה לכך ששמחת היום היא על קבלת התורה.

והנה כבר ידועים דברי רבינו המהר"ל בטעמו של דבר, דעניין מתן תורה לא נזכר בפירוש בתורה בעיקרו של יום, משום שהתורה ביסודה ניתנה כחובה על עם ישראל, ואנו מצדינו מראים ביום זה שאנו שמחים בקבלתה, וכמש"כ רש"י שם "להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו" - ואם כן עיקר השמחה בקבלת התורה צריכה לבוא דווקא מצדינו, ולא שייך שהתורה תצונו בזה, אלא אדרבא, השמחה בזה היום צריכה לבוא מצד עם ישראל - להראות את שמחתנו במה שזכינו לקבל עלינו עול התורה והמצוות. אבל עדיין צריך ביאור היכא אסמכוה רבנן אקרא, וקבעו לעיקר יומו של חג דבר אשר לא נזכר כלל בתורה.

ב. קדושת היום - גם לולי סדר העבודה

והנה בהתבוננות בפסוקי התורה בענין המועדים בפרשת אמור, נמצא ששינתה התורה בלשונה לגבי חג השבועות: "וקראתם **בעצם היום** הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו, חקת עולם **בכל מושבתיכם לדורתיכם**". (ויקרא כג, א) והמתבונן יראה שהאריכה התורה בחג השבועות בג' לשונות: 'בעצם היום הזה', 'בכל מושבותיכם' ו'לדורותיכם'. לשונות אלו אינם מופיעים בשום אחד מהמועדים בתורה, מלבד יום הכיפורים ששם נכתב: "וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה **בעצם היום הזה** והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה: כל מלאכה לא תעשו חקת עולם **לדורותיכם, בכל מושבותיכם**". (שם ל, לא) והדברים צריכים ביאור, במה נתייחדו ב' מועדים אלו שהוסיפה בהם התורה לשונות אלו.

והנראה לומר בזה דהנה חג השבועות נקבע בתורה כסדר העבודה ביום החמישים להקרבת קרבן העומר, שמצוות היום היא להביא קרבן שתי הלחם, וביום זה נצטוו בני ישראל לקבעו מקרא קודש להשם. ואם כן היה מקום לומר דכל קדושתו של יום זה הוא רק מחמת הקרבת שתי הלחם בו, ובחוצה לארץ - שלא במקום הבית, או לאחר שחרב ביהמ"ק, בטלה העבודה ובטל ג"כ היו"ט.

וכן ביוה"כ עניינו נקבע בתורה בפרשת אחרי מות, כחלק מסדר עבודת כהן גדול שנכנס לכפר אחת בשנה בקודש הקדשים, וכתבה התורה שביום זה יש להתענות ולעשותו יום עינוי ומקרא קודש. ואם כן היה מקום לומר דהמקרא קודש מיתלא תלי בסדר העבודה ביום זה, ורק במקום ובזמן שעדיין נוהג סדר העבודה יש מצווה לקדש את היום, ואחר שנתבטלה העבודה, אין מקום לקבוע את יום זה כ'מקרא קודש'.

לכך האריכה התורה וכתבה בב' מועדים אלו 'בעצם היום הזה' - להודיע שהקדושה תליא בעיצומו של יום, ולכך נוהגת גם - 'בכל מושבותיכם' - אף בחוצה לארץ, שלא במקום העבודה, ו-'לדורותיכם' - אף שלא בפני הבית, וגם כאשר שחרב ביהמ"ק ובטלה העבודה - 'מקרא קודש יהיה לכם' - קדושת היום לא בטלה, ונוהגת בכל מקום ובכל זמן (ואח"כ מצאתי בס"ד שכ"כ הרמב"ן בחי' עה"ת שם).

והנה יש להוסיף דהנה ביום הכיפורים אחר שחידשה התורה שיש עניין בעצמותו של יום גם לולי סדר העבודה, כתבה את הטעם לכך: "כי יום כפרים הוא - לכפר עליכם לפני ה' אלוהיכם", דהיינו שיש בעיצומו של בכדי לכפר על ישראל, גם לולי סדר העבודה, ולכך קדושתו לא תליה במקום ובזמן. ולעומת זאת - בחג הקציר לא מופיע בתורה שום רמז וטעם למהות קדושת עצם היום, גם ללא הקרבת שתי הלחם. וייתכן לומר שכאן נרמז בתורה על קדושת יום זה מחמת אשר בו ניתנה תורה, שהוא ענין נוסף שלא תלוי בשמחת הקציר ובהקרבת שתי הלחם, ולכך השמחה ביום זה נוהגת בכל מקום ולדורות.

ג. חג הקציר - הודאה ודין על מאכל האדם

והנה בפשטות מהות הקרבת שתי הלחם ביום חג השבועות, הוא כקרבת ההודאה על ההטבה שהיטיב לנו השי"ת בנתינת התבואה החדשה, לכל השנה העתידה לבוא. שהרי מועד הקרבת שתי הלחם נקבע ביום החמישים להקרבת מנחת העומר, אשר עניינה היא ההודאה לקב"ה בעת הקציר על שזימן לנו פרנסתינו וכל צרכינו, כמו שביארו הראשונים שכתבה התורה בלשון "עומר" בשונה מכל המנחות דכתבה לשון "עשרון", משום שמצינו בפרשת המן ד'עומר' הוא מאכל האדם ליום אחד, ומנחה זו באה כהודאה על מאכל האדם. ולהשלמת הקרבת מנחת העומר אנו מביאים שתי הלחם כהודאה לקב"ה על שהיטיב לנו ותיקן מזונותינו לשנה העתידה לבוא.

והנה מצינו במשנה מס' ר"ה (פ"א מ"ב) "בארבעה פרקים העולם נידון בפסח - על התבואה, בעצרת - על פירות האילן, בראש השנה - כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר 'היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם', ובחג - נידונין על המים".

ובגמ' שם מצינו שתיקנה התורה סדר עבודה מיוחד לכל אחד מד' פרקים אלו, כדי שנזכה בדין: "מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח - מפני שהפסח זמן תבואה הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני עומר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות. ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת - מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא; אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן. ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג - אמר הקדוש ברוך הוא: נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה" (ר"ה טז, א).

והנה יש להתבונן בדברי הגמ' דבשלמא בזכות קרבן העומר בפסח תתברך לנו התבואה, ובזכות ניסוך המים יתברכו הגשמים, אבל מה שייכות יש בהקרבת שתי הלחם אשר בזכותם יתברכו לנו פירות האילן. עוד ילה"ק במה שכ' הגמ' שעצרת זמן פירות האילן הוא, הרי מצינו במשנה

להדיא שזמן חנטתן הוא בחודש שבט. וברש"י פירש שזמן פירות האילן הוא, משום דבעצרת הם נידונים, ולכא' הא גופא קשיא, מדוע נשתנו נידונים שלא בזמנם.

והנה מצינו שנתייחדו פירות האילן מפרי האדמה, בכך שקבעו ברכה לעצמם באכילתם, מלבד מה שנתקנה ברכה מיוחדת - 'ברכת האילנות' על עצם בריאתם לצורך ולהנאת האדם, והדבר צריך טעם. ויש שכ' דהוא מחמת החשיבות שיש בהם. וילה"ק, מי חשיבי מבשר ודגים, שמצינו בתורה שנקבעה להם חשיבות יתירה, ובכ"ז לא נקבעה להם ברכה מיוחדת.

והמתבונן יראה שחילוק רב יש בין פירות האדמה לפירות האילן. דהנה פירות האדמה רובם ככולם משמשים הן לאכילת האדם והן לאכילת הבהמה, ופירות האילן נבראו להנאת ולאכילת האדם, כמו שמצינו להדיא בקרא בבריאת העולם שלחית השדה ניתן 'כל עשב לאכלה', ולאדם ניתן 'את כל העץ ואת כל עשב'. וכמו דחזינן קמן שפירות האילן נשתנו בצורת גידולם במראיהם ובמהותם, ונבראו מתוקנים לצורך האדם, וגם עיקר אכילתם הוא לא רק לשובע, אלא להנאת האדם שיתענג על מראיתם טעמם וריחם, ולכך גם נקבעה ברכה מיוחדת על מראם ועל אכילת פירותיהם.

ואם כן יש לבאר דעיקר הדין בפסח הוא על התבואה למאכל הבהמה, וקרבנו מוכיח עליו - מנחת לחם שעורים שהוא מאכל בהמה (עי' סוטה ג, א), אבל בחג השבועות הוא דין מיוחד על פירות האילן דהיינו על מאכל האדם, והוא אשר סדר עבודת יום זה הוא בהקרבת קרבן לחם חיטים, שהוא מיוחד לאכילת האדם, כקרבן הודאה על העבר וכזכות לעתיד, שיתברכו לנו פירות האילן - מאכל האדם.

אבל לפי"ז יקשה מדוע נצטוונו להביא קרבן לחם חיטים ולא קרבן מפירות עצמם. וביותר יקשה מדוע לא דרשו כן על ביכורי פירות האילן שעונתם מתחלת בעצרת - 'הביאו לפני ביכורים כדי שיתברכו לכם פירות האילן'.

והנה מצינו שמאכלו של אדם הראשון בגן עדן היה "כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל", ורק לאחר החטא שירד מדרגתו וגורש מגן עדן, נתקלל ונאמר לו "ואכלת את עשב השדה" - דהיינו מאכל בהמה. והנה מצינו בגמ' (פסחים צט, ב) "בשעה שאמר הקב"ה לאדם 'וקוץ ודרדר תצמיח לך', זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו: 'רבונו של עולם, אני וחמורי נאכל באבוס אחד?' כיון שאמר לו 'בזעת אפך תאכל לחם' - נתקררה דעתו".

דהיינו דלאחר שביקש רחמים שלא יהיה מזונו רק עשב השדה יחד עם בהמתו, ניתן לו הלחם למאכלו, אבל לא כמו שהיה בגן עדן שנברא לו הלחם מתוקן לאכילה (כמו שמצינו למ"ד דעץ הדעת חיטה היה), אלא רק כצורת האכילה המרוממת של עשב השדה, ורק לאחר שיקיים בעצמו את הקללה של 'בזעת אפך תאכל לחם', יזכה להגיע למאכלו.

והנה מצינו בגמ' שם שלעתיד לבוא יחזור ויצמח הלחם בצורתו המתוקנת: "עתידה חטה שתתמר כדקל ועולה בראש הרים; ושמה תאמר, יש צער לקוצרה? תלמוד לומר: 'ירעש כלבנון פרי' - הקדוש ברוך הוא מביא רוח מבית גניזו ומנשבה עליה ומשרה את סלתה, ואדם יוצא לשדה ומביא מלא פיסת ידו, וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו".

נמצינו למדים שמהות ה'לחם' הוא הצורה המתוקנת לאכילת האדם, וגרם החטא שבזה"ז ניתן לאכילה רק ע"י יגיעה וטורח, ולעת"ל יחזור לנו במצבו הראוי. ואם כן ביום זה, יום בו עמדו ישראל למרגלות הר סיני וחזרו למדרגה המתוקנת של אדה"ר קודם החטא, ובאים להודות לקב"ה על הטבתו בכך שתיקן להם את מזונם, אין ראוי מלעשות כן ע"י קרבן שתי הלחם -

שהוא צורת האכילה המתוקנת והמרוממת של האדם, שאלולי זכו היה צומח כתיקונו בלא שום טירחה ויגיעה.

ומאידך – הדין ביום זה נתייחד על פירות האילן בדווקא, אף שבזה"ז אין הם עיקר מאכל האדם, מ"מ אם היה נקבע דין על התבואה גרידא, אין בכך בכדי לייחד את היום לדין על מאכל האדם, דתבואה משמשת בזה"ז אף למאכל הבהמה, ולכך נקבע כיום דין על פירות האילן שנתייחדו למאכל האדם.

ד. מהותו של יום – חג הקציר זמן מתן תורה

העולה מהדברים דב' עניינים באו בעיקרו של זה היום: א. עניין הקציר והתבואה החדשה - ההודאה על העבר והדין על העתיד. ב. שמחת יום מתן תורתנו הקדושה, שזכינו לה בזה היום. והנה עדיין יש להתבונן האמנם אין קשר בין הדברים, שהנה ירחק לומר דהם ב' עניינים שונים לגמרי שעל דרך המקרה נזדמנו ליום אחד, וצריך לבאר התוכן המהותי והפנימי שמאחד את ענייני היום.

ולהבנת הענין יש להביא ד' הגמ' בגמ' מגילה (לא, ב) איתא: "תניא, ר' שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבמשנה תורה קודם ר"ה. מאי טעמא? אמר אביי ואיתימא ריש לקיש, כדי שתכלה השנה וקללותיה". ומקשה הגמ': "בשלמא שבמשנה תורה איכא כדי שתכלה שנה וקללותיה, אלא שבתורת כהנים אטו עצרת ראש השנה היא?!" ומתרת: "אין, עצרת נמי ראש השנה היא, דתנן: ובעצרת על פירות האילן".

והנה מלבד דיש להבין מה שיין קודם חג השבועות 'תכלה שנה וקללותיה', הא בארבעה פרקים העולם נידון, ולא מצינו דעושין זכר לדבר לפני חג הפסח, שהוא דין על התבואה.

ה. ג' הבחינות בעם ישראל בשלושת הרגלים

המתבונן בפסוקי התורה בתהליך שעברו בנ"י כעם ה', מיציאתם מבית עבדים ועד לכניסתם לארץ ישראל, יראה שעברו שלושה שלבים: א. כריתת הברית ע"י ההפרשה מטומאת האומות והיציאה ממצרים ביד חזקה. ב. מעמד הגילוי בהר סיני וקבלת התורה, כשמיד-הקמת המשכן- "ושכנתי בתוכם". ג. הכניסה לארץ ישראל- לעבוד את הקב"ה ב"ארץ אשר ה' אלוך דורש אותה תמיד" (דברים יא, יב), וזה היה תכלית יצי"מ ונתינת התורה - לעבוד את ה' בביתו - ארץ ישראל.

והנה במקומות רבים בתנ"ך נמשל הקשר בין הקב"ה לכנסת ישראל לקשר בין דוד לרעה. ואחר ההתבוננות נמצא שיש קשר הדוק בין שלושת השלבים שעברו בני ישראל לג' הקנינים המהווים את האישות: א. שלב הקידושין שמהותו הוא ההפרשה מכל העולם וכריתת הברית המחייבת את הייחוד ביניהם – שזה התקיים בבחירת ה' את עם ישראל לו לעם והוצאתו ממצרים לעיני כל העמים ביד חזקה. ב. החופה – השלמת ברית הנישואין בקבלה מוחלטת של חיובי האישות מצד שניהם, שזה אפשר לראות במעמד הר סיני שהקב"ה מסר לן את תורתו - קוב"ה ואורייתא חד הם, ואנו מצדינו קיבלנו עלינו את ההתמסרות המוחלטת לקיום התורה והמצוות (וכמו שדרשו חז"ל: "ביום חתונתו" - זה מתן תורה, וכן עה"פ "הופיע מהר פארן" - כחתן היוצא לקראת הכלה) ג. הבאה לביתו – תכלית הנישואין, שזה התקיים בכניסה לארץ ישראל, לעבוד את המלך בביתו.

כנגד ג' בחינות אלו ניתנו לנו שלושת הרגלים: שתחילתם בחג הפסח בבחי' 'קידושין' שהוא על היציאה מטומאת מצרים והבחירה בנו כצבאות ה', דרך חג השבועות שהוא על תכלית הבחירה

בנו – שכרת עמנו ברית בחורב ונתן לנו את תורתו, והוא בבחי' 'חופה'. ותכליתם **בחג הסוכות** בחי' הבאה לביתו – "הביאני המלך חדריו". שמחת החג היא על **עצם החיים** בצל הנהגת ה', כשהביטוי לכך הוא ע"י השמחה בהנהגה המיוחדת והרציפה שאנו זוכים לה כעם ה', אם בימי המדבר בענני הכבוד, ובארץ ישראל באספך את תבואתך – ההשגחה המיוחדת על כל צרכינו ומקרינו, כחלק מההנהגה של בית המלך. וכמובן, שכדי להיות ראויים לחגוג בצילם דמהימנותא, זקוקים אנו לעבור את הבחינה וההיטהרות של **ראש השנה** ו- **יום הכיפורים**.

ו. הנהגת מקריהם של ישראל ביד השם

בנתינת השם לבני ישראל את כל צרכיהם ומקריהם יש הרבה מעבר לנתינה גרידא; אלא יש בכך להביא לידי ביטוי את ההשגחה המיוחדת שמונהגים בה עם ישראל. "לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק" אלא "ארץ אשר ה' אלוך דורש אותה תמיד, עיני ה' אלוך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה". הנהגת מזונותיהם וצרכיהם של ישראל בא באופן פרטי ומיוחד משולחנו של מלך.

והנה מצינו שכנגד הנהגה מיוחדת זו ניתן לנו חג הסוכות שעניינו הוא "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלוך" - השגחה מיוחדת ופרטית על עם ישראל, הנהגה שהחלה במדבר בענני הכבוד וממשכת בארץ ישראל בנתינת היבול והשפע, וע"כ אנו מודים ומשבחים בעת "אספך את תבואתך מן השדה". ועתה תגדל שאלתינו אם אכן ענינו של חג הסוכות הוא להודות להשם על הנהגתו המיוחדת בנתינת התבואה והיבול, מה מקום בעיקר יומו של חג השבועות להודות על התבואה החדשה, שלכאורה הוא גם ענין זה.

והנה לצד הנהגה הייחודית שזוכים לה בני ישראל כעם ה' – נדרש מהם לנהוג בהתאם לברית, וביתר שאת - בארץ ישראל, שם התביעה חמורה שבעתיים, כמו שמוזכר פעמים רבות בתורה שהארץ הקדושה מקיאה עוברי עבירה. החיים בבית השם ותחת הנהגתו, מחייבים לנהוג בהתאם. ולכך כשיש סטייה מהדרך - העונש לא מאחר לבוא, כפי שאנו רואים בפרשיות הברכות והקללות.

שתי פרשיות של ברכות וקללות נאמרו בתורה, פרשת בחוקותי ופרשת כי תבוא, שהם ב' פעמים שקיבלו ישראל עליהם את התורה באלה ובשבועה - פעם אחת בסיני ופעם אחת קודם כניסתם לארץ. כמו שכתוב בתורה בסיום פרשת הקללות דכי תבוא: "אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכתוב את בני ישראל בארץ מואב, **מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב**". ופירש"י הברית- שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה, מלבד קללות שבתורת כהנים שנאמרו בסיני. ועלינו להתבונן מהו החילוק וההבדל בין שתי הבריות.

וכאשר נעיין בתוכנם של שתי הפרשיות נראה שיש חילוק מהותי בין הברכות והקללות של פרשת בחוקותי שנאמרו בסיני, לאלו שנאמרו קודם הכניסה לארץ, בפרשת כי תבוא. בפרשת בחוקותי הברכות מתמקדות רק בעניין אחד: הישיבה בארץ ישראל וכל מה שכלול בכך. אם זה בצרכים קיומיים כהצלחת התבואה והיבול, ואם בנתינת שלום בארץ. ומאידך – עיקר הקללות גם כן סובבות סביב נושא זה – הארץ לא תיתן פריה, הצרת צעדיהם מלכת בארץ ישראל, אם ע"י האויבים או ע"י חית השדה, עד לסוף הבלתי נמנע - ואתכם אזרה בגויים. מאידך, הברכות והקללות של פרשת כי תבוא שונות לחלוטין, הן הברכות והן הקללות מתמקדות בכל תחומי החיים, והענין טעון ביאור.

והנה מצינו חילוק גם במה שהתורה הגדירה כסיבת הקללות. בפרשת בחוקותי כתוב "אז תירץ הארץ את שבתותיה כל ימי השמה... אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם בה" (כו, לד-ה),

דהיינו שעיקר סיבת הגלות היא אי השמירה על מצוות השמיטה. ומאידך, בסיבת הקללות בפרשת כי תבוא כ' התורה: (דברים כח, טו) "אם לא תשמע בקול ה' אלוהיך לשמור לעשות את כל מצוותיו וחוקותיו". היינו שהתביעה היא על עבודת ה' וקיום המצוות באופן כללי, ויש להתבונן בטעמים של דברים.

ז. החילוק המהותי בין ב' הבריתות

ונראה שבהבנת מהות הברכות והקללות שנאמרו מסיני, יפתח לנו פתח להבין את עניינו של חג השבועות. שהנה, חלק בלתי נפרד מכל מעמד הנישואין הוא כתיבת הכתובה, שבה מעוגנים כל חיובי האישות. אין עניינה רק כהסכם ממוני גרידא שהיה אפשר לעשותו בכל זמן אחר, אלא הוא חלק מהותי בכל הקשר – לקיחת החסות מצד הבעל על כל צרכיה ומקריה של האשה, דבר שבא לבטא את הקשר העמוק הקיים ביניהם. יש בכך אמירה שמעתה והלאה צרכיה של האשה הוא עניינו של הבעל – כביטוי לשותפות האמת שנכרתה ביניהם. היא מצידה גם כן קושרת את גורלה בו ומתחייבת להיות נאמנת באופן מוחלט לאישות ביניהם.

ברכות דבחוקותי נאמרו בסיני, כחלק מהברית שנכנס עם ישראל במתן תורה. באותו מעמד נשגב נכנסו להנהגה מיוחדת והובטחה להם ארץ הקודש ומזונותיהם משולחנו של מלך, כחלק מ'ברית הנישואין' כביכול, שנכנסו אליה. וכאשר נתבונן נמצא כי באלו הברכות שנאמרו בסיני הובטחו להם ג' חיובי הכתובה: הישיבה בארץ לבטח – בבחי' דיורין, מזונותיהם – והארץ תתן פריה, ועיקר העיקרים: והתהלכתי בתוכם – הנוכחות התמידית של הקב"ה כביכול, בהשראת השכינה בתוכם.

ומאידך, הקללות שנאמרו בהר סיני באות על הפרת **עצם** ומהות הברית, שזה מתבטא דווקא ע"י הזלזול במצוות התלויות בארץ, ובראשם מצוות השמיטה, שהתורה הדגישה בפירוש שניתנה כחלק ממעמד הר סיני, וכל מהותה היא ההודאה וההכרה בכך שהכול נתון לנו מאת ה'. אין הפרה יותר חמורה של הברית, מאשר להתייחס אליה ככלי וכאמצעי להשיג את הצרכים האישיים, תוך התעלמות מעיקר מהותה ומטרתה.

לעומת זאת, פרשת הברכות והקללות דמשנה תורה נאמרה על קיום **תנאי** וכללי הברית, ולכך נאמרו קודם הכניסה לארץ תחילת החיים העיקריים בבית ה' וההנהגה המתבקשת מכך, ולכך גם סיבת הקללות היא על אי קיום כל המצוות באופן כללי וגם העונש הוא בכל תחומי החיים.

ח. ענינו של חג השבועות

וכאשר נתבונן נמצא דזהו העומק בשתי החלקים בחג השבועות – יום בו נצטוונו לחוג ולשמוח בברית שכרת עמנו ה' בהר סיני. יום חג השבועות מוגדר בפסוק "יום חתונתו" משום שבזה היום נשלמה הברית בין הקב"ה וכנסת ישראל, בנתינת התורה – קוב"ה ואורייתא חד הם, ובקבלתה ברצון ובשמחה מצד עם ישראל. ויש בההוא יומא את ב' החלקים: בנתינה של הקב"ה לנו את התבואה החדשה יש כדי לבטא את כריתת הברית בהבטחה שקיבלנו לקיומנו וצרכינו, ועל חלק זה באה ההודאה בדמות הקרבת מנחת הביכורים – שתי הלחם. ומאידך, אנו מצדינו קיבלנו על עצמינו את ההתמסרות המוחלטת לאותו קשר מיוחד, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות. **הכל מודים דבעצרת בעינן נמי לכם** – יום זה יש בו חציו להשם וחציו לעם ישראל, משום שביום זה השמחה שלימה – שמחת ה' בעם סגולתו, ושמחת כנסת ישראל בגודל הזכייה. זהו העומק בדברי המהר"ל דעיקר שמחת החג במתן תורה היא מצד עם ישראל – להראות בנפשינו את השמחה בחלק שלנו בברית.

ומעתה יאירו דברי הגמ' שהבאנו בפתיחת הדברים, בטעם הדבר שקורין הקללות דויקרא קודם חג השבועות. לקראת חידוש הקשר והברית, מייחלים אנו שתכלה שנה וקללותיה, בקריאת והזכרת חובות וזכויות הברית, בתקווה שהפעם נהיה ראויים לברית ולקשר המיוחד עם הקב"ה. פרשת כי תבוא ראויה להיקרא דווקא קודם חגי ירח האיתנים, קודם הדין והבחינה אם אנו ראויים לחיים בצל כנפי השכינה, שזה עניינה של פרשה זו.

• • •

המורם מכל הנאמר, דעניינו ותכליתו של יום הוא לחוג את ה'אי לאו ההוא יומא' בחדוותא שלימתא, היום בו כרת ה' עמנו את הברית ואת החסד, שמסר לנו כלי חמדתו והכניסנו תחת כנפי שכינתו בהנהגה מיוחדת, לטוב לנו כל הימים.

בעמדנו כאז - למרגלות ההר, בנושאנו עין אל הערפל, בהכנה ותפילה שנזכה להיות ראויים ליכנס בברית ולקבל את התורה, מתוך ההודאה לקב"ה על בחירתו בנו מכל העמים להיות לו לעם סגולה, מצפים ומייחלים אנו תמיד שיזכור לנו ברית ראשונים, ונראהו עין בעין בשובו לשכון בתוכנו כימות עולם, כאשר הבטיחנו בהר סיני "והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לא-לוקים ואתם תהיו לי לעם", במהרה בימינו.

נשמח לקבל הארות והערות בטל' 058-3218992

או בדוא"ל mc058321@gmail.com